

УДК 657.371.1
© 2015

М.В. ДУБІНІНА,
доктор економічних наук

М.О. БАГРІНА,
магістр

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА
ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ
ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ
ЦІННОСТЕЙ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Миколаївський національний
аграрний університет, Україна
E-mail: dubinina@mnaui.edu.ua

Розглянуто основні теоретичні аспекти проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей та визначено головні особливості її в аграрних підприємствах. Установлено чіткий алгоритм проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, що сприятиме ефективному здійсненню контролю за їх наявністю і рухом та позитивному впливу на ведення господарської діяльності аграрних підприємств.

Ключові слова: внутрішній контроль, етапи проведення інвентаризації, інвентаризація, інвентаризаційний опис, запаси, план рахунків, порівнювальна відомість, товарно-матеріальні цінності.

Найважливішою складовою майна аграрних підприємств є товарно-матеріальні цінності, які забезпечують безперервну їх діяльність. Аграрні підприємства повинні повністю відображати в обліку та вчасно здійснювати систематичний контроль облікових процесів щодо товарно-матеріальних цінностей. Основним з видів такого контролю є інвентаризація. Залишаються нез'ясованими питання щодо особливостей проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в аграрних підприємствах і такими, що потребують подальших досліджень.

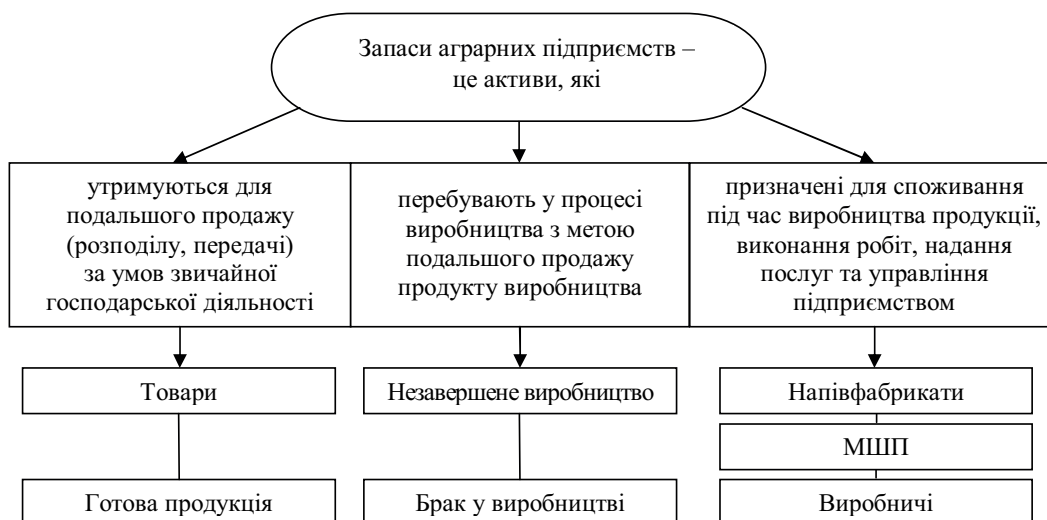
Вивченням проблеми опікувалися такі вітчизняні науковці, як С. Бардаш, Л. Гуйда, М. Кружельний, Б. Усач та ін. [1, 2, 4, 6]. Вони досліджували питання сутності поняття інвентаризація товарно-матеріальних цінностей, відмінності та особливості проведення інвентаризації відповідності до українського законодавства. Але ряд питань, пов'язаних із безпосереднім проведенням інвентаризації товарно-матеріальних цінностей та поділом її на етапи, потребує подальшого розгляду та деталізації.

Метою нашого дослідження було вивчення особливостей проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в аграрних підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. В українському законодавстві відсутнє визначення поняття товарно-матеріальних цінностей. За економічним змістом їх прирівнюють до запасів, які відповідно до П(с) БО № 9 “Запаси” можна представити у вигляді схеми – рисунок. Тому інвентаризація товарно-матеріальних цінностей здійснюється для перевірки і документального підтвердження наявності та стану запасів аграрних підприємств.

С. Бардаш під інвентаризацією товарно-матеріальних цінностей розуміє метод перевірки наявних запасів шляхом здійснення огляду і підрахунку інвентаризаційною комісією [1].

Б. Усач вважає, що інвентаризація – це процес перевірки та оцінки фактичної наявності товарно-матеріальних цінностей шляхом спостереження і порівняння отриманих даних з обліковими показниками [6].

Види запасів в аграрних підприємствах [5]

У своїх наукових працях Л. Гуйда інвентаризацію товарно-матеріальних цінностей описує алгоритмом, який визначений у наказі про проведення інвентаризації. Наказ передбачає [2]:

1) визначення завдань, мети, об'єктів, методики та строків проведення інвентаризації;

2) безпосередню перевірку наявності та стану товарно-матеріальних цінностей, яка спрямована на:

- виявлення фактичних залишків запасів і дотримання умов їх зберігання, залежали запасів, що не користуються попитом;
- перевірку реальних показників обліку товарних запасів і усунення розбіжностей;

3) порівняння отриманих даних інвентаризації з фактичними;

4) порядок, строки розгляду та затвердження протоколу інвентаризаційної комісії.

До особливостей проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей аграрних підприємств належать [3]:

- переважування, обмір, підрахунок товарно-матеріальних цінностей, перехід до іншого виду цінностей комісія здійснює лише після повного перерахунку одного виду цінностей;

- інвентаризаційні описи складають окремо на товарно-матеріальні цінності, які перебувають у дорозі чи не оплачені в строк покупцем;

- у прибуткових та видаткових документах на товарно-матеріальні цінності, що надійшли чи відпущені під час інвентаризації матеріально відповідальною особою у присутності членів інвентаризаційної комісії за підписом її голови, робиться відмітка після "інвентаризації" з посиланням на дату опису, де записані цінності;

- складання групових інвентаризаційних описів малоцінних та швидкозношуваних предметів, виданих в індивідуальне користування працівникам, дозволяється із зазначенням в них відповідальних осіб за ці предмети;

- дані про наявність тих чи інших товарно-матеріальних цінностей заносять до інвентаризаційного опису, кожну сторінку якого підписують члени комісії і матеріально відповідальні особи. Наприкінці кожної сторінки цифрами і словами записують загальну суму натуральних одиниць, відображених на цій сторінці;

- остання сторінка опису має підтвердження підписом матеріально відповідальних осіб щодо обліку і достовірного відобра-

ження в повному обсязі всіх матеріальних цінностей;

- при інвентаризації, якщо вона триває більше одного дня, інвентаризаційні описи перебувають у місці зберігання ТМЦ до закінчення заходу;

- товарно-матеріальні цінності, які належать даному підприємству і перебувають на складах інших підприємств або організацій, перевіряються комісією відповідного підприємства.

Під час інвентаризації товарно-матеріальних цінностей аграрних підприємств комісія повинна охарактеризувати [1]:

- стан здійснення оперативного контролю за наявністю і рухом;
- спеціалізацію господарської діяльності підприємства;
- приміщення, в якому перебувають дані цінності;
- нормативи і закони галузевих міністерств та відомств щодо збереження і можливого псування цінностей.

М. Кружельний звертає увагу на те, що для визначення результатів інвентаризації складають порівняльні відомості стосовно цінностей. У разі виявлення розбіжностей виникають інвентаризаційні різниці, які регулюють за допомогою певних заходів [4]:

- складають порівняльні відомості;
- встановлюють причини відхилень фактичної наявності майна від даних обліку та регулюють різницю можливим пересортуванням;
- розраховують розмір природних втрат за виявлення залишків оприбутковують їх.

Таким чином, концептуальна основа та необхідність проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей обумовлені значною кількістю запасів, їх постійним рухом і трудомісткістю перевірки. За допомогою поділу інвентаризаційного процесу на етапи виявляють помилки та визначають рівень безвідповідальності матеріально відповідальних осіб чи інших працівників.

Бібліографія

1. Бардаш С.А. Бухгалтерський облік: підручник / С.А. Бардаш. – Житомир: ЖІТІ, 2012. – 245 с.
2. Гуйда Л. Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей і незавершеного виробництва / Л. Гуйда // Дебет–Кредит. – 2000. – № 50. – С. 12–16.
3. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків: наказ від 11 серпня 1994 р. № 69 / Міністерство фінансів України. – Офіц. вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Кружельний М.А. Бухгалтерський облік аграрних підприємств: підручник / М.А. Кружельний. – К.: Знання, КОО, 2010. – 288 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку “Запаси”: Наказ від 20 жовтня 1999 р., № 246 / Міністерство фінансів України. – Офіц. вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Усач Б.Ф. Контроль і ревизія: підручник / Б.Ф. Усач. – [4-ге вид., стер.]. – К.: Знання-Прес, 2002. – 253 с.

Рецензенти – доктори економічних наук, професори **О.М. Вишнеvsька, Л.І. Катан**